

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФЕНЬ КАТЕРИНА СЕРГІЇВНА

УДК 658:338.246:338.439

ФОРМУВАННЯ І ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Кам'янець-Подільський – 2018

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Подільському державному аграрно-технічному університеті Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор
ЧИКУРКОВА Алла Дмитрівна,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
завідувач кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
ВАСИЛЬЧАК Світлана Василівна,
Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України,
професор кафедри економіки та економічної безпеки

кандидат економічних наук, доцент
ЛОЯК Лілія Миколаївна,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,
доцент кафедри готельно-ресторанної та курортної справи

Захист відбудеться «05» жовтня 2018 р. о 13 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 71.831.02 у Подільському державному аграрно-технічному університеті Міністерства освіти і науки України за адресою: 32300, м. Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка, 13, ауд. 20, головний корпус.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Подільського державного аграрно-технічного університету Міністерства освіти і науки України за адресою: 32300, м. Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка, 13, корпус 1.

Автореферат розісланий «04» вересня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук

Т. Л. Білик

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасних умовах нестабільності ринку успішний розвиток та функціонування будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності значною мірою залежать від надійної, якісної й ґрунтовної системи економічної безпеки підприємства. У практиці ведення бізнесу вітчизняних підприємств харчової промисловості заходи економічної безпеки у переважній більшості проводяться несистематично. В умовах невизначеності та мінливості зовнішнього середовища, конкурентної боротьби, кон'юнктурних коливань економіки, подолання наслідків світової фінансової кризи для успішного і довготривалого функціонування підприємства на ринку вирішального значення набуває становлення та розвиток системи його економічної безпеки. Процес зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості є досить складним з огляду на значну кількість різноманітних загроз зовнішнього і внутрішнього походження, що перешкоджають забезпеченню його стійкості, стабільності та ефективному розвитку.

Різні аспекти формування економічної безпеки досліджували такі вчені, як: І. Аніщенко, О. Ареф'єва, С. Арженовский, І. Бланк, О. Баженова, А. Базилюк, Д. Белл, К. Волощук, С. Васильчак, Д. Васильківський, Т. Васильців, Д. Воронков, В. Геєц, Д. Доманчук, В. Іванишин, Г. Іващенко, М. Кизим, Г. Клейнер, Т. Клебанова, Л. Лояк, Ю. Лисенко, М. Місюк, С. Міщенко, В. Рудик, Р. Руденский, Є. Скляр, А. Стельмащук, А. Судоплатов, А. Спірідонов, Е. Олейніков, К. Половнев, Л. Прокопчук, С. Лекарев, В. Пірумов, В. Похилюк, І. Отенко, А. Чикуркова, О. Черняк, І. Ясінецька та інші.

Незважаючи на значну кількість праць та публікацій, широта та складність поставленої проблеми вимагають продовження наукових досліджень, подальшої конкретизації набутих знань. Недостатнє розроблення окремих положень даної проблеми та необхідність подальшого розкриття низки питань щодо визначення складових системи економічної безпеки та механізму її зміцнення на підприємствах харчової промисловості зумовили актуальність теми дисертаційної роботи, визначили мету й завдання дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана згідно з науковою тематикою економічного факультету Подільського державного аграрно-технічного університету за темами: «Розробка заходів з підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва на основі втілення досягнень науково-технічного прогресу, раціонального використання виробничого та трудового потенціалу, фінансових, інвестиційних та інформаційних ресурсів, запровадження ефективного менеджменту, застосування передових досягнень в обліку та аудиті» (номер державної реєстрації 0110U005064), «Формування стратегії та пріоритетів інноваційного розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0110U007032), у межах яких автором проаналізовано показники рівня економічної безпеки та здійснене прогнозування параметрів зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є дослідження теоретико-методичних основ формування економічної безпеки підприємств харчової промисловості та розробка шляхів її зміцнення. Для досягнення поставленої мети в роботі опрацьовано такі наукові завдання:

- дослідити теоретичні основи сутності економічної безпеки та її місце в економіці підприємства;
- розкрити методику дослідження механізму реалізації економічної безпеки та основні принципи його функціонування;
- узагальнити особливості формування й зміцнення економічної безпеки підприємств у контексті світової глобалізації;
- провести оцінку рівня економічної безпеки на підприємствах галузі;
- визначити стан управління ризиками та їх вплив на економічну безпеку підприємств;
- дослідити фінансово-економічний стан підприємств галузі;
- здійснити прогнозування показників зміцнення економічної безпеки досліджуваних підприємств галузі;
- розробити механізм зміцнення економічної безпеки підприємств галузі;
- обґрунтувати складові системи управління економічною безпекою підприємств харчової промисловості.

Об'єктом дослідження є процес формування і зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості.

Предметом дослідження виступає сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів формування і зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості.

Методи дослідження. Теоретичні і методологічні засади дослідження засновані на діалектичному методі, системному аналізі – для деталізації і розчленування об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; синтезу – для узагальнення різних аспектів економічної безпеки підприємства. Поставлені в дисертаційній роботі завдання вирішувалися за допомогою таких методів: абстрактно-логічного (при вивченні сутності економічної безпеки та пов'язаних категорій, формулюванні теоретичних узагальнень і висновків); монографічного (для відображення процесів формування та розвитку економічної безпеки підприємств харчової промисловості в динаміці); статистико-економічного – для порівняння, групування і відображення емпіричних показників (зادля виявлення специфіки та особливих рис формування економічної безпеки); рядів динаміки (при дослідженні зміни показників у часі); графічного (для наочного зображення результатів дослідження); розрахунково-конструктивного (при прогнозуванні можливих варіантів розвитку процесів забезпечення економічної безпеки з урахуванням зміни різноманітних факторів); порівняння (з метою зіставлення даних у динаміці; групування (для визначення залежності показників одне від одного, середніх і відносних величин при аналізі розрахунків рівня економічної безпеки). Достовірність отриманих результатів, висновків та пропозицій підтверджується проведеними розрахунками і значним обсягом емпіричного матеріалу, поданого у роботі.

Інформаційно-аналітична база дисертаційного дослідження. У процесі виконання дисертаційної роботи використано наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, законодавчі та нормативно-правові акти України, офіційні матеріали Державної служби статистики України, Головного управління статистики у Чернівецькій області, дані річної та оперативної звітності підприємств харчової промисловості, наукова література, результати власних досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретичних і методичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо формування і зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості. Основні результати, що відображають наукову новизну, полягають у наступному:

вперше:

- обґрунтовано складові системи управління економічною безпекою підприємств харчової промисловості, функціонування якої забезпечує реалізація набору стратегій, який доповнено стратегією формування позитивного іміджу, яка передбачає аналіз стартової позиції підприємства (соціальні дослідження), розробку та впровадження системи коригуючих заходів на основі дотримання принципів ефективного менеджменту, компетентності, конфіденційності, корпоративної етики, які сприятимуть підвищенню соціальної та економічної відповідальності підприємств галузі та зміцненню їх ринкової позиції;

удосконалено:

- методичні підходи до оцінки стану управління ризиками та їх впливу на економічну безпеку підприємств на основі запропонованої схеми послідовних етапів процесу управління ризиками та адаптованої методики SWOT-аналізу, які дозволили виявити сильні та слабкі сторони підприємств харчової промисловості, загрози та можливості, зв'язок між ними, що слугують набором функціональних критеріїв і способами забезпечення функціонування системи економічної безпеки підприємств галузі;

- методичний підхід до агрегування кількісних меж оцінювання та прогнозування параметрів зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості, який базується на математичній моделі, що враховує сукупність згрупованих показників економічної безпеки та чинників впливу на рівень прибутковості підприємств харчової промисловості, та може бути використаною для прийняття управлінських рішень з метою підвищення та стимулювання подальшого розвитку підприємств;

- концептуальні засади формування механізму зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості, який передбачає реалізацію стратегії інноваційного розвитку та враховує вплив політичних, макроекономічних, мезоекономічних, мікроекономічних, екологічних, науково-технічних, технологічних, юридичних, соціально-культурних, інформаційних, природно-техногенних, демографічних, морально-психологічних факторів та передбачає комплекс заходів й оперативну реалізацію передбачених дій на протидію існуючим та виникаючим загрозам;

дістали подальшого розвитку:

- змістова частина поняття «економічна безпека підприємства», яке запропоновано розглядати як стан його виробничо-господарських ресурсів та підприємницьких здібностей, при якому забезпечується найефективніше їх використання, успішне та вчасне протистояння можливим ризикам і загрозам, що дасть можливість підприємству досягти поставлених цілей та завдань відповідно до обраної ним стратегії розвитку;

- методичні підходи до формування економічної безпеки підприємств у контексті світової глобалізації на засадах системно-структурного аналізу та імплементації позитивного світового досвіду забезпечення економічної безпеки підприємств, що дозволило проаналізувати вплив глобалізаційних процесів на всі складові економічної безпеки та виділити основні загрози;

- науково-методичні рекомендації щодо формування складових механізму зміцнення економічної безпеки підприємств галузі на засадах системного та комплексного підходу (фінансова, техніко-технологічна, інтелектуальна, кадрова, екологічна, політико-правова, інформаційна, силова), які реалізуються через систему управління фінансовими відносинами та дозволяють досягти стратегічних, тактичних і оперативних цілей підприємства;

- методичні і практичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки на підприємствах галузі, які передбачали дослідження наявних і потенційних загроз та перспектив розвитку, що дозволило виявити чинники створення сприятливих умов для здійснення підприємствами харчової промисловості заходів з підтримки власної економічної безпеки та виходу з передкризового становища;

- методичні положення оцінювання фінансово-економічного стану підприємств харчової промисловості за допомогою експрес-аналізу, а також здійснення діагностики ймовірності банкрутства, які дозволили виявити ключові проблеми та потенціал зміцнення економічної безпеки в контексті впливу факторів різного рівня.

Практичне значення одержаних результатів полягає в обґрунтуванні напрямів формування економічної безпеки підприємств харчової промисловості та розв'язанні проблем, пов'язаних з її зміцненням. Більшість положень дисертаційної роботи доведено до рівня методичних рекомендацій, практична реалізація яких на рівні підприємств галузі сприятиме формуванню й зміцненню їх економічної безпеки. Науково-методичні підходи автора, що розроблені в дисертаційному дослідженні, використані у роботі Виконавчого комітету Чернівецької міської ради при проведенні оцінювання фінансово-економічного стану підприємств харчової промисловості (довідка № 01/02-20/818 від 04.04.2017 р.).

Пропозиції автора щодо здійснення аналізу існуючого рівня економічної безпеки підприємства в розрізі окремих складових, моніторингу стану економічної безпеки, результати яких враховані при розробці стратегії зміцнення економічної безпеки, були використані в роботі ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат» (довідка № 359 від 14.06.2017 р.). Розроблені пропозиції щодо захисту економічної безпеки з урахуванням фінансових можливостей

підприємства були прийняті до запровадження в роботі ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат» (довідка № 382 від 19.06.2017 р.).

Наукові здобутки автора також використовуються в навчальному процесі економічного факультету Подільського державного аграрно-технічного університету при викладанні дисциплін «Планування і контроль на підприємстві» та «Ділове адміністрування» (довідка про впровадження № 75-01-1486 від 28 грудня 2017 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою роботою, в якій обґрунтовано теоретичні, методичні й практичні підходи до формування і зміцнення економічної безпеки підприємств. Наукові положення, висновки та рекомендації належать особисто автору. Особистий внесок здобувача висвітлено в опублікованих працях за темою роботи, які відображають зміст дисертації.

Апробація матеріалів дисертації. Основні результати наукового дослідження доповідались і отримали позитивну оцінку на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: «Розвиток економічної безпеки в Україні» (19-20 грудня 2013 р., м. Кам'янець-Подільський); «Сутність економічної безпеки підприємств» (12 листопада 2014 р., м. Кам'янець-Подільський); «Особливості формування економічної безпеки підприємств у контексті світової глобалізації» (17-18 березня 2015 р., м. Кам'янець-Подільський); «Оцінка рівня економічної безпеки на підприємствах харчової промисловості» (10 листопада 2015 р., м. Кам'янець-Подільський); «Економічна сутність розвитку харчової промисловості» (17-18 листопада 2015 р., м. Житомир); «Оцінка рівня економічної безпеки на підприємствах харчової галузі» (29 квітня 2015 р., м. Тбілісі); «Стан управління ризиками та їх вплив на економічну безпеку підприємств» (12-13 жовтня 2017 р., м. Кам'янець-Подільський); «Напрями зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості» (23 березня 2018 р., м. Клайпеда).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження викладені в 20 наукових працях загальним обсягом 7,7 друк. арк., з яких автору належить 6,99 друк. арк., з яких: 2 статті у наукових фахових виданнях України обсягом 1,1 друк. арк., 8 статей у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних обсягом 3,8 друк. арк., 8 тез наукових конференцій обсягом 1,04 друк. арк., 2 колективні монографії обсягом 1,46 друк. арк., з яких автору належить 1,05 друк. арк.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний текст дисертації викладено на 189 сторінках комп'ютерного тексту, включаючи 48 таблиць, 31 рисунок. Робота містить 15 додатків. Список використаних джерел охоплює 194 найменування на 17 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету й завдання, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну

одержаних результатів та їх практичне значення, визначено особистий внесок здобувача, відображено апробацію результатів дисертаційної роботи.

У першому розділі **«Наукові засади формування і зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості»** висвітлені теоретичні основи економічної безпеки та її місце в економіці підприємств харчової промисловості; розглянуто методику дослідження механізму реалізації економічної безпеки та основні принципи його функціонування; досліджені особливості формування економічної безпеки підприємств у контексті світової глобалізації.

Дослідження показали недостатнє розроблення окремих положень проблеми формування економічної безпеки та необхідність подальшого розкриття низки питань щодо її зміцнення, що зумовило доповнення й уточнення теоретичних положень та понятійно-категоріального апарату в цій сфері. При цьому поняття «економічна безпека підприємства» визначено як стан його виробничо-господарських ресурсів та підприємницьких здібностей, при якому забезпечується найефективніше їх використання, успішне та вчасне протистояння можливим ризикам та загрозам, що дасть можливість підприємству досягти поставлених цілей та завдань відповідно до обраної ним стратегії розвитку.

Обґрунтовано елементний склад системи економічної безпеки підприємства, який включає: інтелектуальну, кадрову, інформаційну, техніко-технологічну, фінансову, політико-правову, екологічну, силову складові. При цьому встановлено, що за джерелами надходження загрози безпеці підприємства можна розподілити на внутрішні (протиправні чи інші негативні дії персоналу суб'єкта підприємницької діяльності, що загрожують функціонуванню та розвитку підприємництва; порушення встановленого режиму захисту інформації з обмеженим доступом для сторонніх осіб; порушення порядку використання технічних засобів; інші порушення правил режиму безпеки, діловодства; низький рівень кадрового, організаційно-правового, інформаційно-аналітичного забезпечення управління потенційними ризиками як у контексті внутрішніх, так і зовнішніх загроз тощо) та зовнішні (робота спеціальних служб іноземних держав щодо здобуття інформації про економічні процеси у сфері підприємництва; робота служб безпеки підприємств з метою пригнічення конкурентів, заволодіння ринками збуту чи майном конкурентів).

З точки зору системного підходу наголошено на актуальності дослідження управління економічною безпекою підприємств, яке розглядається як процес забезпечення найефективнішого функціонування, найпродуктивнішої роботи операційної системи та економічного використання ресурсів, забезпечення відповідного рівня трудового життя персоналу та якості господарських процесів підприємства, а також постійного стимулювання нарощування наявного потенціалу та його стабільного розвитку.

Проведений аналіз та групування підходів до формування механізму зміцнення економічної безпеки підприємств на засадах системного та комплексного підходу показав, що він повинен формуватися під впливом

політичних, макроекономічних, мезоекономічних, мікроекономічних, екологічних, науково-технічних, технологічних, юридичних, соціально-культурних, інформаційних, природно-техногенних, демографічних, морально-психологічних факторів та передбачати комплекс заходів й оперативну реалізацію передбачених дій на протидію існуючим та виникаючим загрозам через систему управління фінансовими відносинами шляхом використання набору принципів, важелів, інструментів, методів правового й інформаційного забезпечення за допомогою здійснення фінансових досліджень, які дозволяють досягти основних цілей підприємства.

З'ясовано, що глобалізаційні процеси зобов'язують керівництво підприємств харчової промисловості будувати свою діяльність з огляду на попередження загроз, тобто функціонування їх систем економічної безпеки має базуватись на поєднанні заходів захисту та протидії загрозам, поширюючи такі заходи на всю організаційну структуру. Дослідження особливостей формування економічної безпеки підприємств у контексті світової глобалізації на засадах системно-структурного аналізу та імплементації позитивного світового досвіду забезпечення економічної безпеки підприємства дозволили проаналізувати вплив глобалізаційних процесів на всі складові економічної безпеки та виділити основні загрози.

У другому розділі **«Сучасний стан забезпечення економічної безпеки підприємств харчової промисловості»** проведено оцінку рівня економічної безпеки на підприємствах галузі; досліджено стан управління ризиками та їх вплив на економічну безпеку підприємств; здійснено оцінку фінансово-економічного стану підприємств галузі.

Визначено, що поєднання методів економічної оцінки фінансово-господарської діяльності та економічної діагностики підприємств харчової промисловості є виправданим з огляду на їх призначення та змістовну наповненість. Дослідження основних підходів до оцінки рівня економічної безпеки на підприємствах галузі, які передбачали дослідження наявних і потенційних загроз та перспектив розвитку, дозволи виявити чинники створення сприятливих умов для здійснення підприємствами харчової промисловості заходів з підтримки власної економічної безпеки та виходу з передкризового становища.

Дослідження результатів ділової активності за допомогою анкетного опитування керівників обстежених підприємств харчової промисловості Чернівецької області показало, що найважливішими заходами забезпечення зміцнення економічної безпеки підприємства є: загально-тактичне планування економічної безпеки (46,3% респондентів), стратегічне планування фінансово-господарської діяльності (43,9%), планування економічної безпеки (31,7%), тактичне планування фінансово-господарської діяльності (29,3%), здійснення функціонального аналізу рівня економічної безпеки (22%) (рис. 1).

У дисертації констатовано, що найбільш вагомими складовими економічної безпеки вважаються: фінансова (70,7%), техніко-технологічна (43,9%) та інформаційна системи економічної безпеки (31,7%) (рис. 2).

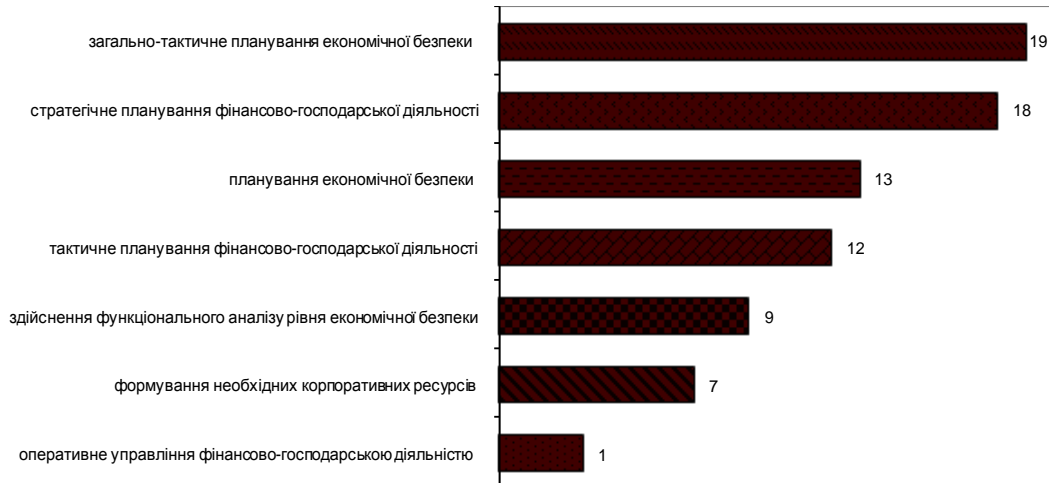

Рис. 1. Заходи, що зміцнюють економічну безпеку підприємств харчової промисловості

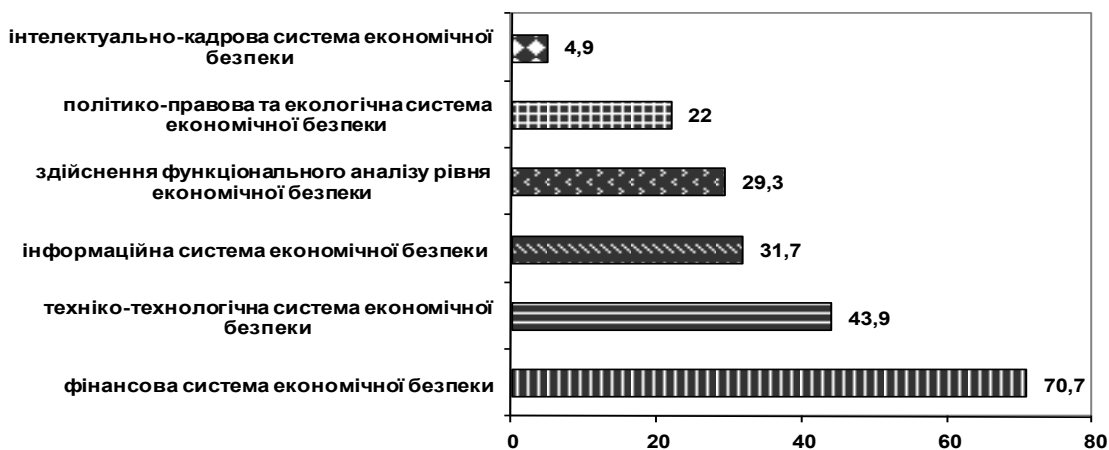

Рис. 2. Складові економічної безпеки підприємств, %

Визначено, що запорукою успіху управління економічною безпекою підприємства має слугувати управління ризиками, або ризик-менеджмент, який включає: прогноз ймовірності виникнення будь-яких потенційних ризиків у процесі запровадження нововведення або реалізації конкретного проекту; вжиття заходів щодо усунення причин та умов, що породжують ризик, або мінімізацію самого ризику чи негативних наслідків, які можуть виникнути від того чи іншого ризику. У дисертації удосконалені методичні підходи до оцінки стану управління ризиками та їх впливу на економічну безпеку підприємств на основі запропонованої схеми послідовних етапів процесу управління ризиками та адаптованої методики SWOT-аналізу, які дозволили виявити сильні та слабкі сторони підприємств харчової промисловості, загрози та можливості, зв'язок між ними, що слугують набором функціональних критеріїв і способами забезпечення функціонування системи економічної безпеки підприємств галузі.

У дисертаційній роботі систематизовані положення оцінювання фінансово-економічного стану підприємств харчової промисловості за допомогою експрес-аналізу, який передбачає розрахунок комплексу показників, що включають показники ліквідності, стійкості, рентабельності, ділової активності тощо.

Для розрахунку поточного рівня економічної безпеки проведено розрахунки ймовірності банкрутства досліджуваних підприємств харчової промисловості Чернівецької області (табл. 1). Це дозволило визначити рівень фінансової стійкості досліджуваних підприємств, а також виявити узгоджений вплив внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства на стан його економічної безпеки в контексті впливу факторів різного рівня.

У третьому розділі «**Пріоритетні напрями зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості**» здійснено прогнозування показників зміцнення економічної безпеки досліджуваних підприємств галузі; розроблено механізм зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості; обґрунтовані складові системи управління економічною безпекою підприємств галузі.

На підставі функціонально-цільового опису структури системи управління економічною безпекою підприємства показано, що ефективна реалізація процесу управління економічною безпекою стає можливою за підтримки сукупності економіко-математичних моделей, які об'єднано в єдиний комплекс моделей оцінки й аналізу економічної безпеки підприємства. Запропонований у роботі комплекс містить три блоки: формування інформаційного простору дослідження; оцінка та аналіз економічної безпеки підприємства; формування та аналіз рішень з управління економічною безпекою підприємства.

У дисертації сформовано матрицю зміни рівня економічної безпеки підприємств харчової промисловості, яка дозволяє визначити стратегічну позицію підприємства та здійснювати вибір варіанта його розвитку залежно від зміни рівня економічної безпеки.

У дисертаційній роботі зазначено, що сучасні умови функціонування підприємств обумовлені високим ступенем нестабільності та нестійкості, що пов'язано з ситуацією, яка склалася під впливом загальносвітової економічної кризи. Це викликає загальне зниження рівня економічної безпеки підприємств, а отже, і можливості забезпечення їх сталого розвитку.

У зв'язку з цим, запропоновані концептуальні засади формування механізму зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості, який передбачає реалізацію стратегії інноваційного розвитку та враховує вплив політичних, макроекономічних, мезоекономічних, мікроекономічних, екологічних, науково-технічних, технологічних, юридичних, соціально-культурних, інформаційних, природно-техногенних, демографічних, морально-психологічних факторів та передбачає комплекс заходів й оперативну реалізацію передбачених дій на протидію існуючим та виникаючим загрозам.

Таблиця 1

Діагностика ймовірності банкрутства у досліджуваних підприємствах харчової промисловості Чернівецької області

Показники	ТОВ «Дьолер Буковина»	ПАТ «Черні- вецький хлібо- комбінат»	ПП «Колос»	ПАТ «Черні- вецький олійно- жировий комбінат»
Двофакторна модель Е. Альтмана				
Коефіцієнт покриття	0,96	1,58	0,496	0,81
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	1,59	0,61	1,09	0,2725
Z =	-1,33	-2,05	-0,858	-1,242
Модель Романа Ліса				
Відношення оборотного капіталу до суми активів	0,632	0,758	0,52	0,11
Відношення валового прибутку до суми активів	0,098	0,63	0,254	0,036
Рентабельність активів	0,164	0,042	0,02	0,006
Відношення власного капіталу до позикового капіталу (структура капіталу)	-0,27	0,658	-0,018	3,38
Z =	0,056	0,108	0,056	0,012
Модель Бівера				
Коефіцієнт Бівера	0,188	0,118	0,078	0,258
Рентабельність активів, %	16,532	3,934	2,03	0,548
Фінансовий леверидж	1,592	0,606	3,052	0,256
Коефіцієнт покриття оборотних активів власними оборотними засобами	-0,286	0,35	-0,89	-0,528
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,8375	1,578	0,496	0,81
Трьохфакторна модель Лего (CA-Score)				
A - Акціонерний капітал/Всього активів	0,82	0,0125	-	0,1075
B - (Прибуток до оподаткування + надзвичайні витрати + фінансові витрати) / Всього активів	0,54	0,085	0,0425	0,0325
C - Обсяг продажів за два роки	0,53	1,88	1,4875	0,2725
Z	3,61	-1,58	-1,9675	-2,0275
Модель А.В. Колишкіна				
K1 - Відношення робочого капіталу до активів	-0,164	0,262	-0,532	-0,042
K2 - Рентабельність власного капіталу	6,962	0,102	0,164	0,006
K3 - Грошовий потік до заборгованості	0,126	0,054	0,018	0,012
Модель 1	0,952	0,16	-0,22	-0,016
K4 - Коефіцієнт покриття	0,964	1,578	0,496	0,81
K5 - Рентабельність активів	0,164	0,042	0,02	0,006
Модель 2	0,654	0,976	0,312	0,494
K4 - Коефіцієнт покриття	0,964	1,578	0,496	0,81
K2 - Рентабельність власного капіталу	6,962	0,102	0,164	0,006
K6 - Рентабельність продажів	0,356	0,014	0,014	0,01
K3 - Грошовий потік до заборгованості	0,126	0,054	0,018	0,012
Модель 3	1,402	0,798	0,268	0,402

Обґрунтовано складові системи управління економічною безпекою підприємств харчової промисловості, функціонування якої забезпечує реалізація набору стратегій, який доповнено стратегією формування позитивного іміджу, яка передбачає аналіз стартової позиції підприємства (соціальні дослідження), розробку та впровадження системи коригуючих заходів на основі дотримання принципів ефективного менеджменту, компетентності, конфіденційності, корпоративної етики, які сприятимуть підвищенню соціальної та економічної відповідальності підприємств галузі та зміцненню їх ринкової позиції (рис. 3).

Глобальна мета системи управління економічною безпекою підприємств харчової промисловості

Зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості

Суб'єкти: засновники (власники), апарат управління, персонал, потенційні інвестори

Механізм забезпечення: функції, методи, засоби управління, принципи, важелі, інструменти

Об'єкти: ресурси – фінансові, кадрові, матеріально-технічні, інформаційні

I. Агреговані локальні цілі

Ресурсна ціль

Фінансова ціль

Інноваційна ціль

II. Деталізовані цілі економічної безпеки підприємств харчової промисловості

Ефективне використання ресурсного потенціалу	Адаптація до кон'юнктури ресурсних ринків	Забезпечення стійкості фінансового стану	Підвищення рівня прибутковості підприємства	Адаптація виробництва до нововведень	Відповідність виробництва інноваційному розвитку
--	---	--	---	--------------------------------------	--

III. Складові стратегії розвитку підприємств харчової промисловості, що забезпечують зміцнення економічної безпеки

Виробнича стратегія	Стратегія ціноутворення	Фінансова стратегія	Інвестиційна стратегія	Стратегія запобігання банкрутства	
Стратегія формування позитивного іміджу	Стратегія оптимізації запасів	Стратегія оптимізації асортименту	Стратегія зниження витрат	Стратегія інноваційного розвитку	Стратегія стимулювання персоналу

IV. Заходи зміцнення економічної безпеки

Ідентифікація загроз	Оцінка стану та рівня економічної безпеки	Планування та прогнозування	Створення служби економічної безпеки	Контроль за виконанням планів
----------------------	---	-----------------------------	--------------------------------------	-------------------------------

V. Види діяльності, що забезпечують функціонування системи управління економічною безпекою

Матеріально-технічне забезпечення	Фінансове забезпечення	Кадрове забезпечення	Інформаційне забезпечення
-----------------------------------	------------------------	----------------------	---------------------------

Рис. 3. Складові системи управління економічною безпекою підприємств харчової промисловості

Доведено факт впливу іміджу на забезпечення його економічної безпеки, зокрема показано взаємозв'язок іміджу, рівнів та складових економічної безпеки підприємства. На цій основі побудовано матрицю оцінки та приведення у відповідність рівнів іміджу та економічної безпеки, яка надає можливість цілеспрямовано управляти іміджем з позицій забезпечення економічної безпеки.

В роботі зазначено, що процес формування позитивного іміджу підприємства пов'язаний із процесом його підтримки, в зв'язку з чим досить актуальними стають питання постійного моніторингу змін даної категорії серед груп контактних аудиторій. Запропоновано етапи підтримки позитивного іміджу підприємств харчової промисловості, яку зручно буде використовувати окремим блоком. Запропоновано блочну модель управління іміджем та репутацією підприємства, в якій виділено чотири блоки параметрів: регулятивний, стабілізуючий, стимулюючий та оцінюючий. У контексті цього інструментарію на основі розробленої підприємством управлінської стратегії формується основна модель іміджу, основні складові якої пов'язані з формуванням іміджу товару, іміджу ціни, іміджу розподілу та іміджу просування, значення якої полягає в тому, що вона може бути використана при розрахунку витрат підприємства на формування іміджу по кожній з виділених складових іміджу.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі теоретично обґрунтовано та вирішено актуальне науково-практичне завдання з розробки системи управління економічною безпекою підприємств харчової промисловості. Отримані наукові результати дають підстави для наступних висновків.

1. Дослідження показали відсутність чіткого визначення сутності та змісту економічної безпеки підприємств, що зумовило доповнення й уточнення теоретичних положень та понятійно-категоріального апарату в цій сфері. Запропоновано поняття «економічна безпека підприємства» розглядати як стан його виробничо-господарських ресурсів та підприємницьких здібностей, при якому забезпечується найефективніше їх використання, успішне та вчасне протистояння можливим ризикам та загрозам, що дасть можливість підприємству досягти поставлених цілей та завдань відповідно до обраної ним стратегії розвитку. Складовими економічної безпеки є: фінансова безпека; безпека праці; силова безпека; безпека інформації та прийняття рішень; безпека менеджменту й кадрів; соціальна безпека й культура управління; техніко-технологічна безпека; юридична безпека; ресурсно-сировинна безпека; енергетична безпека; екологічна безпека.

2. На підставі теоретичних досліджень обґрунтовано, що механізм зміцнення економічної безпеки має базуватися на внутрішньосистемних характеристиках підприємства. Проведений аналіз та групування підходів до формування механізму зміцнення економічної безпеки підприємств на засадах системного та комплексного підходу показав, що він повинен формуватися під впливом політичних, макроекономічних, мезоекономічних, мікроекономічних,

екологічних, науково-технічних, технологічних, юридичних, соціально-культурних, інформаційних, природно-техногенних, демографічних, морально-психологічних факторів та передбачати комплекс заходів й оперативну реалізацію передбачених дій на протидію існуючим та виникаючим загрозам через систему управління фінансовими відносинами шляхом використання набору принципів, важелів, інструментів, методів правового й інформаційного забезпечення за допомогою здійснення фінансових досліджень, які дозволяють досягти основних цілей підприємства.

3. Глобалізаційні процеси зобов'язують керівництво підприємств харчової промисловості будувати свою діяльність з огляду на попередження загроз, тобто, функціонування їх систем економічної безпеки має базуватись на поєднанні заходів захисту та протидії загрозам, поширюючи такі заходи на всю структуру. Дослідження особливостей формування економічної безпеки підприємств у контексті світової глобалізації на засадах системно-структурного аналізу та імплементації позитивного світового досвіду забезпечення економічної безпеки підприємства дозволили проаналізувати вплив глобалізаційних процесів на всі складові економічної безпеки та виділити основні загрози.

4. Поєднання методів економічної оцінки фінансово-господарської діяльності та економічної діагностики підприємств харчової промисловості є виправданим з огляду на їх призначення та змістовну наповненість. Дослідження основних підходів до оцінки рівня економічної безпеки на підприємствах галузі, які передбачали дослідження наявних і потенційних загроз та перспектив розвитку, дозволили виявити чинники створення сприятливих умов для здійснення підприємствами харчової промисловості заходів з підтримки власної економічної безпеки та виходу з передкризового становища.

5. Запорукою успіху управління економічною безпекою підприємства має слугувати управління ризиками, або ризик-менеджмент, який включає: прогноз ймовірності виникнення будь-яких потенційних ризиків у процесі запровадження нововведення або реалізації конкретного проекту; вжиття заходів щодо усунення причин та умов, що породжують ризик, або мінімізацію самого ризику чи негативних наслідків, які можуть виникнути від того чи іншого ризику. У дисертації удосконалені методичні підходи до оцінки стану управління ризиками та їх впливу на економічну безпеку підприємств на основі запропонованої схеми послідовних етапів процесу управління ризиками та адаптованої методики SWOT-аналізу, які дозволили виявити сильні та слабкі сторони підприємств харчової промисловості, загрози та можливості, зв'язок між ними, що слугують набором функціональних критеріїв і способами забезпечення функціонування системи економічної безпеки підприємств галузі.

6. Систематизовані положення оцінювання фінансово-економічного стану підприємств харчової промисловості за допомогою експрес-аналізу, який передбачає розрахунок комплексу показників, що включають показники ліквідності, стійкості, рентабельності, ділової активності тощо. Для розрахунку поточного рівня економічної безпеки проведено розрахунки ймовірності

банкрутства досліджуваних підприємств харчової промисловості Чернівецької області.

7. У дисертації удосконалений методичний підхід до агрегування кількісних меж оцінювання та прогнозування параметрів зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості, який базується на математичній моделі, що враховує сукупність згрупованих показників економічної безпеки щодо впливу важливих чинників на рівень прибутковості підприємства харчової промисловості, та може бути використаним для впровадження управлінських рішень з метою підвищення та стимулювання подальшого розвитку підприємства.

8. Сучасні умови функціонування підприємств обумовлені високим ступенем нестабільності та нестійкості, що пов'язано з ситуацією, яка склалася під впливом загальносвітової економічної кризи. Це викликає загальне зниження рівня економічної безпеки підприємств, а отже, і можливості забезпечення їх сталого розвитку. У зв'язку з цим, запропоновані концептуальні засади формування механізму зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості, який передбачає реалізацію стратегії інноваційного розвитку та враховує вплив політичних, макроекономічних, мезоекономічних, мікроекономічних, екологічних, науково-технічних, технологічних, юридичних, соціально-культурних, інформаційних, природно-техногенних, демографічних, морально-психологічних факторів та передбачає комплекс заходів й оперативну реалізацію передбачених дій на протидію існуючим та виникаючим загрозам.

9. Обґрунтовані складові системи управління економічною безпекою підприємств харчової промисловості, функціонування якої забезпечує реалізація набору стратегій, який доповнено стратегією формування позитивного іміджу, яка передбачає аналіз стартової позиції підприємства (соціальні дослідження), розробку та впровадження системи коригуючих заходів на основі дотримання принципів ефективного менеджменту, компетентності, конфіденційності, корпоративної етики, які сприятимуть підвищенню соціальної та економічної відповідальності підприємств галузі та зміцненню їх ринкової позиції.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікація у матеріалах колективної монографії

1. Чикуркова А.Д., Фень К.С. Основи економічної безпеки підприємств харчової промисловості. *National economic development and modernization: experience of Poland and prospects for Ukraine (collective monograph)*. Kielce, Poland, 2017.Р. 90-104. (0,83 друк. арк., в т.ч. автора 0,42 друк. арк. Автором розкрито сутність економічної безпеки, а також потреба у зміцненні економічної безпеки підприємства).

2. Фень К.С. Фактори загроз економічної безпеки в системі управління підприємства. *Sozioökonomische und rechtliche Faktoren der sozialen Entwicklung unter den Bedingungen der Globalisierung*. Hrsg. von Doktor der

Wirtschaftswissenschaften, Professor Yu.V. Pasichnyk – kollektive Monographie in 2 Bänden, B. 2 – Shioda GmbH. Steyr, Austria, 2018. P. 41-50. (0,63 друк. арк.).

Статті у наукових фахових виданнях України та у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз даних:

3. Чикуркова А.Д., **Фень К.С.** Теоретичні аспекти формування механізму економічної безпеки підприємств харчової промисловості. *Збірник наукових праць Подільського аграрно-технічного університету*. 2014 (22), С. 126-130. (0,6 друк. арк., в т.ч. автора 0,3 друк. арк. Автором проаналізовано поняття «економічна безпека»).

4. Фень К.С. Особливості формування економічної безпеки підприємств у контексті світової глобалізації. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2015 (11), С.78-81. (0,5 друк. арк.).

5. Фень К.С. Джерельна база та сфери застосування дефініції «Економічна безпека підприємства». *Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету, Економічні науки*. 2016 (24 (3)), С. 231-238. (0,5 друк. арк.). Видання індексується Google Scholar.

6. Фень К.С. Ретроспективний огляд поняття «економічна безпека». *Науковий журнал «Молодий вчений»*. 2016 (2(29)), С. 98-102. (0,6 друк. арк.). Індексується і реферується в базах даних: *Index Copernicus*.

7. Фень К.С. Сучасний стан забезпечення економічної безпеки (Modern condition of providing economic security of enterprises). *European Journal of Economics and Management Svazek 4, 2. vydani*, 2018, С. 68-77. (0,5 друк. арк.). Індексується і реферується в базах даних *Index Copernicus*.

8. Фень К.С. Пріоритетні напрями зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості. *Науковий вісник Мукачевського державного університету*. 2018. Випуск 1. С. 64-75. (0,5 друк. арк.). Індексується і реферується в базах даних *Index Copernicus*.

9. Фень К.С. Напрями забезпечення економічної безпеки підприємств харчової промисловості. *Міжнародний науковий журнал «Економічний дискурс»*. 2018. Вип. № 1. С. 62-69. (0,5 друк. арк.). Індексується і реферується в базах даних *Index Copernicus*.

10. Фень К.С. Стратегія формування іміджу в системі зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості. *Науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка»*. 2018. Вип. №3-4. С. 188-194. (0,5 друк. арк.). Індексується і реферується в базах даних *Index Copernicus*.

11. Фень К.С. Захист економічної безпеки підприємств харчової промисловості від недобросовісної конкуренції. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2018. Вип. №4 (75). С. 115-119. (0,5 друк. арк.). Індексується в Міжнародних наукометричних базах *Index Copernicus, РІНЦ*.

12. Фень К.С. Система управління економічною безпекою підприємств харчової промисловості. *Формування ринкових відносин в Україні. Вісник Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана*. 2018. № 4 (203). С. 115-119. (0,5 друк. арк.). Індексується в Міжнародних наукометричних базах *Index Copernicus, РІНЦ*.

Тези доповідей на науково-практичних конференціях:

1. Фень К.С. Розвиток економічної безпеки в Україні. Теоретико-методологічні і науково-практичні засади інвестиційного, фінансового та облікового забезпечення розвитку економіки: Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція Подільського державного аграрно-технічного університету (м. Кам'янець-Подільський, 19-20 грудня 2013 р.). Кам'янець Подільський, 2013. С. 57-61

2. Фень К.С. Сутність економічної безпеки підприємств. Теорія і практика сучасного менеджменту: проблеми і шляхи їх вирішення: Міжнародна науково-практична інтернет-конференція молодих науковців, аспірантів та студентів. Подільський державний аграрно-технічний університет (Кам'янець-Подільський, 12 листопада 2014 р.). Кам'янець Подільський, 2014. С. 146-147.

3. Фень К.С. Особливості формування економічної безпеки підприємств у контексті світової глобалізації. 59-та науково-теоретична конференція науково-педагогічних працівників, аспірантів та науковців за підсумками науково-дослідної роботи 2014 року. Подільський державний аграрно-технічний університет (Кам'янець-Подільський, 17-18 березня 2015 р.).

4. Фень К.С. Оцінка рівня економічної безпеки на підприємствах харчової промисловості. Актуальні проблеми менеджменту: теоретичні і практичні аспекти: Міжнародна науково-практична інтернет-конференція молодих науковців, аспірантів та студентів Подільського державного аграрно-технічного університету «Актуальні проблеми менеджменту: теоретичні і практичні аспекти» (Кам'янець-Подільський, 10 листопада 2015 р.). Кам'янець Подільський: ПДАТУ, 2015. С. 226-228.

5. Фень К.С. Економічна сутність розвитку харчової промисловості. Аграрна наука, освіта, виробництво: європейський досвід для України: Міжнародна науково-практична конференція (Житомир, 17-18 листопада 2015 р.). Житомир: ЖНАЕУ, 2015. С. 869-870.

6. Фень К.С. Оцінка рівня економічної безпеки на підприємствах харчової галузі. Формування сучасного економічного простору: переваги, ризики, механізми реалізації: Міжнародна науково-практична конференція (Тбілісі, 29 квітня 2016 р.). Грузія, 2016. С. 56-58.

7. Фень К.С. Стан управління ризиками та їх вплив на економічну безпеку підприємств. Актуальні проблеми аграрної економіки: теорія, практика, стратегія: Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 45-річчю економічного факультету Подільського державного аграрно-технічного університету (Кам'янець-Подільський, 12-13 жовтня 2017 р.). Кам'янець-Подільський: ПДАТУ, 2017. С. 216-219.

8. Фень К.С. (2018) Напрями зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості. II Міжнародна наукова конференція «Економіка і менеджмент: сучасні трансформації в епоху глобалізації», (м. Клайпеда, 23 березня 2018 р.). Литва, 2018. С. 37-40.

АНОТАЦІЯ

Фень К.С. Формування і зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Подільський державний аграрно-технічний університет, Кам'янець-Подільський, 2018.

Висвітлені теоретичні основи економічної безпеки та її місце в економіці підприємств харчової промисловості; розглянуто методику дослідження механізму реалізації економічної безпеки та основні принципи його функціонування; досліджені особливості формування економічної безпеки підприємств у контексті світової глобалізації.

Проведено оцінку рівня економічної безпеки на підприємствах галузі; досліджено стан управління ризиками та їх вплив на економічну безпеку підприємств; здійснено оцінку фінансово-економічного стану підприємств галузі.

Здійснено розрахунок прогнозованого рівня економічної безпеки досліджуваних підприємств галузі; розроблено механізм управління економічною безпекою підприємств харчової промисловості; обґрунтовано стратегію формування позитивного іміджу в системі зміцнення економічної безпеки підприємств галузі.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, харчова промисловість, ризики, ліквідність, платоспроможність, рентабельність, механізм, організаційна структура управління, служба безпеки, стратегія іміджу.

АННОТАЦИЯ

Фень К.С. Формирование и укрепление экономической безопасности предприятий пищевой промышленности. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Подольский государственный аграрно-технический университет, Каменец-Подольский, 2018.

Освещены теоретические основы экономической безопасности и ее место в экономике предприятий пищевой промышленности; рассмотрена методика исследования механизма реализации экономической безопасности и основные принципы его функционирования; исследованы особенности формирования экономической безопасности предприятий в контексте мировой глобализации.

Проведена оценка уровня экономической безопасности на предприятиях отрасли; исследовано состояние управления рисками и их влияние на экономическую безопасность предприятий; осуществлена оценка финансово-экономического состояния предприятий отрасли.

Осуществлен расчет прогнозируемого уровня экономической безопасности исследуемых предприятий отрасли; разработан механизм управления экономической безопасностью предприятий пищевой промышленности; обосновано стратегию формирования положительного имиджа в системе укрепления экономической безопасности предприятий отрасли.

Ключевые слова: экономическая безопасность предприятия, пищевая промышленность, риски, ликвидность, платежеспособность, рентабельность, механизм, организационная структура управления, служба безопасности, стратегия имиджа.

SUMMARY

Fen K.S. Formation and strengthening of economic safety of enterprises of the food industry. – Qualifying scientific work on the rights of manuscripts.

Thesis for a candidate degree in economic sciences (doctor of philosophy) in specialty 08.00.04 Economics and management of enterprises (by types of economic activity). – Podolsk State Agrarian Technical University, Kamyanets-Podilsky, 2018.

Studies have shown that there is no clear definition of the essence and content of economic security of enterprises, which led to the addition and refinement of the theoretical positions and conceptual-categorical apparatus in this area. The concept "economic security of the enterprise" is proposed to be considered as the state of its production and economic resources and entrepreneurial abilities, which ensures the most efficient use of them, successful and timely confrontation with possible risks and threats, which will enable the company to achieve its goals and objectives in accordance with its chosen development strategy. The components of economic security are: financial security; labor safety; power security; information security and decision making; security management and personnel; social security and management culture; technical and technological safety; legal security; resource and raw material safety; energy security; environmental safety.

Based on theoretical research, it was substantiated that the mechanism of strengthening economic security should be based on the internal system characteristics of the enterprise. The analysis and grouping of approaches to the formation of a mechanism for strengthening the economic security of enterprises on the basis of a systematic and integrated approach showed that it should be formed under the influence of political, macroeconomic, mesoeconomic, microeconomic, environmental, scientific and technological, technological, legal, socio-cultural, informational, natural-technogenic, demographic, moral and psychological factors and provide a complex of measures and operational implementation of the anticipated actions to counteract existing and emerging They threaten them through the financial relations management system by using a set of principles, levers, tools, methods of legal and informational support through the implementation of financial research that can achieve the main objectives of the enterprise.

Globalization processes require the management of food industry enterprises to build their activities with a view to preventing threats, that is, the functioning of their systems of economic security should be based on a combination of measures to protect and counteract threats, spreading such measures to the entire structure.

Investigating the peculiarities of forming the economic security of enterprises in the context of global globalization on the basis of systematic structural analysis and implementation of the positive world experience in ensuring economic security of the enterprise allowed to analyze the impact of globalization processes on all components of economic security and to identify the main threats.

The combination of methods of economic evaluation of financial and economic activity and economic diagnostics of food industry enterprises is justified in view of their purpose and content. The study of the main approaches to assessing the level of economic security at the industry, which included the study of existing and potential threats and development prospects, allowed to identify the factors conducive to creating favorable conditions for the enterprises of the food industry to maintain their own economic security and exit from the pre-crisis situation.

The key to successful management of the company's economic security should be risk management, or risk management, which includes: a forecast of the probability of any potential risks in the process of introducing an innovation or implementation of a particular project; taking measures to eliminate the causes and conditions generating the risk, or minimizing the most risk or negative consequences that may arise from one or another risk. The methodical approaches to assessing the state of risk management and their impact on the economic security of enterprises are improved on the basis of the proposed scheme of successive stages of the risk management process and the adapted SWOT analysis methodology, which allowed to identify the strengths and weaknesses of food industry enterprises, threats and opportunities, between them, serving as a set of functional criteria and methods for ensuring the functioning of the system of economic security of enterprises in the industry.

Systematized provisions for assessing the financial and economic condition of food industry enterprises through express analysis, which involves the calculation of a set of indicators that include indicators of liquidity, sustainability, profitability, business activity, etc. To calculate the current level of economic security, calculations of the probability of bankruptcy of the investigated food industry enterprises of Chernivtsi oblast were made.

In the dissertation the methodical approach is improved to aggregate the quantitative boundaries of the estimation and forecasting of parameters of strengthening of economic safety of enterprises of the food industry, which is based on a mathematical model taking into account the aggregate of grouped indicators of economic safety concerning the influence of important factors on the level of profitability of the food industry enterprise and can be used for implementation. management decisions in order to increase and stimulate the further development of the enterprise.

Modern conditions of operation of the enterprises are caused by a high degree of instability and instability, which is connected with the situation, which was formed under the influence of the global economic crisis. This causes a general decrease in the level of economic security of enterprises, and, consequently, the possibility of ensuring their sustainable development. In this regard, the proposed conceptual framework for the formation of a mechanism for strengthening the economic security

of enterprises in the food industry, which involves the implementation of the strategy of innovation development and takes into account the influence of political, macroeconomic, mesoeconomic, microeconomic, environmental, scientific, technological, legal, socio-cultural, informational, natural-technological, demographic, moral and psychological factors, and provides for a complex of measures and operational realization of anticipated actions to counteract existing and emerging threats.

The substantiated components of the system of economic safety management of enterprises of the food industry, functioning of which ensures the implementation of a set of strategies, supplemented by a strategy of forming a positive image, which involves analyzing the starting position of the enterprise (social research), developing and implementing a corrective action system based on the principles of effective management, competence, confidentiality, corporate ethics, which will contribute to increasing the social and economic responsibility of contributing industry sectors and strengthening their market position.

Key words: economic safety of the enterprise, food industry, risks, liquidity, solvency, profitability, mechanism, organizational structure of management, security service, image strategy.